

„EDINOST“

izhaja dvakrat na teden, vsako sredo in soboto ob 1. uri popoldne.

„Edinost“ stane:

za vse leto gl. 6.—; izven Avst. 9.— gl.
za pol leta . . . 3.— . . . 4.50
za četrt leta . . . 1.50 . . . 2.25
Posamične številke se dobivajo v prodajalnicah tobaka v Trstu po 5 nov., v Gorici in v Ajdovščini po 4 nov.
Na naročbo brez priložene naročilnice se upravnštvo ne osira.

EDINOST

Vsi dopisi se pošiljajo uredništvu v ulici Carintia št. 25. Vsako pismo mora biti frankovano, ker nefrankovana se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.

Oglaš in oznanila se račune po 8 nov. vsakega v petiti; za naslove z debelimi črkami se plačuje prostor, kolikor bi ga obseglo navadnih vrstic.

Poslana, javne zahvale, osmrtnice it. d. se račune po pogodbi.

Naročnino, reklamacije in inserate posilja upravnštvo v ulici Carintia št. 25. Odprte reklamacije se pravo poštnino.

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

V edinost je — ota.

Vabilo na naročbo.

Z novim letom začela je „Edinost“ svoj petnajsti tečaj. Kakor dosedaj prizadevala si bode svojim naročnikom vsestranski zadovoljiti pri našajoč raznovrstnega gradiva. Vabimo torej vse slovenske rodoljube, da si jo mnogobrojno naročajo ter jo širijo mej svojimi prijatelji.

Cena listu je:

za vse leto gl. 6.—
za pol leta gl. 3.—
za četrt leta gl. 1.50

Vse one, ki so nam za pretekli tečaj kaj na dolgu prosimo, da čim prej svoj dolg poravnajo, kajti izdajanje lista je združeno z velikimi stroški.

Communalia tergestina.

Nedavno prišli smo v kaj neprijetni položaj, da smo morali — prepričanje naše nam je tako narekovalo — oporekati nazorom nam sicer jako prijaznega lista o tržaških stvarih. Dolžnost naša je, da dajemo pojasnila, ako se s katere — koli strani širijo krivi, faktučni položaji ne odgovarjajočim nazori. Ta dolžnost je tem nujnejša glede listov, o katerih vemo, da se obilno čitajo mej našimi somišljeniki po širnej Avstriji, kajti držati se nam je trdno gesla: spoznavajmo se! To je: gledimo, da bomo čimprej do dobrega spoznali vse okolnosti, ob katerih žive prijatelji in sobojevniki naši, bodisi v katerej-koli deželi cesarstva; poučujmo se vzajemno o naših težnjah in željah in o značaju nasprotnikov, kateri se z vso silo protivijo izvršitvi teh naših teženj in želj; s kratka: spoznavajmo sami sebe in spoznavajmo tudi naše nasprotnike. Ako bomo dobro informovani o odnosajih mej vsemi za narodno ravnopravnost boričimi se narodi, potem bomo še-le mogli

urediti naše napore, da postanejo jednotni. V dobro organizovanem, jednotnem boji našli bomo edino — sposobno sredstvo v dosegu toli zaželenih uspehov. Mnogo se je že pisalo, kako potrebno bi bilo, določiti skupen program avstrijskim Slovanom. Mnogi trde, da je tak skupen program nemogoč ker gredo moralne in materialne koristi posamičnih slovanskih plemen premnogokrat navakriž. Res je to; toda stvar ni tako nemogoča, kakor bi se mislilo. Treba je le tega, ker smo prej mislili: spoznavati obstoječe odnose, tu pa tam nekoliko prijenjati in zahteve svoje tako prikriti, da ne bodo ovirale soseda v njegovem nastojanju. Program moral bi biti tak, kakor ga zahteva duh časa; moral bi biti tak, da bi ugajal neobhodno potrebnej taktiki. Odjenjati bi morali nekoliko od zgodovinskih tradicij ter uvaževati sedaj obstoječe razmere. Torej: spoznavajmo se in računajmo drug z drugim!

Krenili smo malo v stran. Opravičiti smo hoteli, zakaj da smo pobijali nazore gori omenjenega lista. Danes pa smo v preprijetnem položaju, da moremo brezpegojno pritrditi uprav istemu listu. Pražka „Politika“ je objavila pod naslovom „Communalia tergestina“ članek o naših razmerah, o kateremu smemo reči: to je bila prava beseda o pravem času.

Članek slove:

Pražnik vzdih vel je večeraj po našem mestu, umestili smo novega župana in deželnega glavarja dra. Bazzonija, kateri je bil voljen vsled toli hvaljene „sprave“ skoro jednoglasno. V istej dvorani, v katerej je sedanji gosp. namestnik nad jedno desetletje zastopal vladu in imel dovolj prilike, spoznavati občinske svetovalec po njih pravej političkej vrednosti, izustil je prelepo zakroženi govor, kateri je gostobesedno izražal — tako zgovornost poznajo le na jugu živčeli ljudje — celo vrsto voščil in zagotovil prijaznosti in simpatij; a izognil se je pre-

vidno narodnemu prašanju, priporočujoč mestnim očetom, da sporazumno z trgovinsko zbornico goje materialne, zdravstvene in trgovinske interese v pospeševanje razvita našega mesta. Gospod namestnik zaključil je svoj govor povdarjajoč izvrstne osebne odnose, ki obstoje med njim in onimi gospodi, kateri sestavljajo predsedništvo. (K tem prištevati je tudi dr. Mozesa Luzzato). Govoru so živahno pritrdjevali. Župan Bazzoni odgovoril je mdeno-sladkimi besedami; povdarjal je pa narodno stran takim načinom, da je to povdarjanje podelilo posebno signaturo celemu govoru.

Tu cituje „Politik“ besede županove o spoštovanju narodnosti okoličanov in nadaljuje: to so bile lepe besede — do katerih so ga pa najbrže primorali, — toda vdušila je je do cela provokatorična zmisel zaključka županovega govora. Kaj je nameraval vendar gosp. župan s tim breztahtnim in neprevidnim napadom na njegove slovenske solčane?! Gosp. namestnik je tako rekoč s prstom pokazal na znana dvoumna in nasprotna rovanja, katere naj bi pobijal mestni zastop. Je bil-li to odgovor na opomin namestnikov?! Okoličani so dokazali svojo udanost do cesarja in države, ne z besedami, ampak vsikdar z dejanji; provokovali neso nikdar, a zahtevajo, kar jim gre po pravici in resnici; protivijo se, da bi poitalijančeni magistrat tudi v okolici zavišal svoje korupcijsko početje in da bi poitalijančeval brezobzirno v šoli in uradu.

Na tem polju našel bode gospod Rinaldini obilo posla, ako je res tak, kakor ga hvalijo: premišljen, pravičen in zveden uradnik. Ako ne, mislili bomo, da hoče, da vse pri starem ostane. Sedanja situacija spominja nas prav živo na one čase, ko je F. M. L. Möring — kateri je imel sicer kot general obilo zaslug — izustil večerajšnjemu (4. januarja) jako podoban govor in to o priliki, ko so slo-

vesno pokopali po njem samem vstvarjen kompromisni občinski svet. Spominja nas tudi na Ceschi-ja, kateri je hodil roko vroci z županom Angeli-jem ter to prijateljstvo ljudstvu kazal na javnem trgu. Vsakdo pa ve, kako je progresovska klika uprav s tema dvema namestnikoma norce brila in kako da je vsled prizanesljivosti teh dveh demoralizovala mesto in okolico. In kdo je potem strmoglavil ta dva moža?

Okoličani, s celo avstrijsko slovansko stranko vred, postali so nezaupljivi; motrili bodejo bistrim očesom vse dogodke in gotovo ne bodo dopustili, da bi se kdo z njimi hudomušno igral — tudi ne ljubemu kompromisu na voljo.

—t—

Pijanstvo in njega posledice.

II.

Ni naš namen na dolgo in široko opisovati pijanca v njegovih fazah, dejanjih in nehanjih. Smelo le trdimo, da je skrajno ostudna pijana človeška prikazen, s potisnjenim zmečkanim klobukom na glavi, zablateno nedeljsko obleko, rudečim obrazom in krvavo-zarečimi očmi, krevsajoč in opotekajoč se po vsej cesti; — tako ostudno prikazen je vsakdo v svojem življenju že videl. Pijanstvo in čednost sta si istinito v laseh, kajti kjer je prva, ne more se nahajati zadnja; in uprav zatogadelj je pijanstvo v moralnem obziru jako pogubno.

Pijanstvo je tudi v fizičnem obziru nevarno. Škoda, katero provzroča v raznih deželah nesrečni alkoholizem je neizmerna. V vseh naobraženih državah je tožba o tej velikanski škodi občna. Uprav radi tega so razne države gledale na to, da alkoholizem kolikor mogoče odpravijo. V Galiciji in Bukovini se je pred nekaterimi leti izdala postava, po katerej pijanci zapadejo nekeje kazni. Po tej postavi se je kaznovalo 1884 leta

da sem bila napotje sreči tvoje. Zato pa stori, kakor ti srec vелеva, spolni se srčna želja tvoja! Materinski moj blagoslov spremljaj te na tvojih potih*.

„Mati moja!“ vzkliknil je radostno in poljubil jej roko strastno in iskreno. Iskrenost besedij „mati moja!“ izrazila je vsa prošinjajoča ga čutila, čutila rajske slasti in v globini duše čutjene hvalečnosti. —

Njej utrnula se je gorka solza izpod trepalnic, kajti nikakor se nij mogla iznebiti neprijetnih slutenj. —

Vpraš vanj solzno svoje oko, zaklicala je:

„Dragi, ljubljani Milan! Jedino dete moje! Da bi tudi hotela, ne morem ti verno opisati — pravih besedij mi ne dostaje — kako mi v tem trenutku vztrepeče srce moje. Usodepolne slutnje polnijo mi dušo. Mogoče tudi, da so te slutnje le posledica skrbne materinske ljubezni. Dal Bog, da bi bilo tako! Ali naj si bode že kakor hoče: srečen bodi, srečen kakor si le želiš! Dobri Bog ti podeli vse ono, kar-koli se nadejaš od bodočnosti.

Naprej nij mogla; kipeča čutstva, vzbujena po plemenitej materinski lju-

PODLISTEK.

Besede materine.

Spisal C—t č.

(Dalje).

Okolnost to izrazile so naslednje besede: „Mati! vi samo veste, kako vas ljubim. Nij ga sina, da bi tako spoštoval, tako visoko cenil, mater svojo, da bi gojil do nje čut najčistejše hvalečnosti v tolikej meri. Vem, da veste dobro vse to — vsaj vsaka mati pozna in mora poznati otroka svojega. Zato pa morate le vi pojmiti dušno bol, ki me pretresa, ko moram postaviti se v nasprotje vašim željam. Rekel sem: moram — da, moram, ker mi ni mōči drugače. Mati, prosim vas, odpustite mi. Odpustite — in odprite sinu svojemu vrata do sreče.“

„Milan, ti si danes vzbujen. Pomiri se, misli o stvari mirnim srcem in pri hladnej krvi. Drugokrat čemo zopet govoriti.“

Vstala je in tudi on je vstal. Ona je odišla v kuhinjo, on pa na plano — dasi je dež še vedno škropil — hoteč pomiriti razburkana svoja čutstva. Kadar vsikdar,

pridružil se mu je stari pes — dobra žival bila mu je vedno zvest spremljevalec. Neprijetno jesensko vreme ugajalo mu je, ker je bilo pristno zrelo dušnega njegovega razpoloženja. Vrnil se je še le na večer.

Mati ga je vzprejela preprijazno, ne da bi omenila prevažnega predmeta. Ni on nij omenil besedice o ljubezenskem svojem razmerju. Po popoldanskem viharju in dolgem sprechodu pri slabem vremenu nastopila je neizogibna reakcija. Prav hvaležen je bil materi, da se je izognila delikatnemu predmetu, ker si je želel dušnega odmora. Zakotnica se je pa nadejala, da bo časom pozabil in — uvidevši dobre namere njene — pretrgal nič dobrega obetajoče razmerje z „mekhužno mestno gospodičino.“ Ali prišlo je drugače, nego je mislila in se nadejala. Kadarkoli je le z besedico doteknila se vprašanje tega, bil jej je lakoničen, stereotipen odgovor: „mati, jaz ne morem drugače; to, ali pa nobeno drugo.“

Kako vae drugače se je stvar zasukala, nego je nameravala ona! Menila je, da če biti ona voditeljica in jedina svetovalka nevesto izbiračemu si sinu; menila

je, — goječa seveda gledé sina najboljša namene — da bo beseda nje vse odločila, da če biti sin le izvršitelj volje njene in njenih želja. Te svoje nadeje gojila je gledé na okolnost, da so se nazori njijini navadno vjemali; in tudi če je bil včasih družih mislij, uklonil se je vsikdar razsodnosti matere. Poznajoči razsodnost nje, moramo se čuditi, da nij vedela, da je ljubeč mlad človek v vsakem pogledu prijenljiv, vedno pripravljen doprinasati žrtev — nikdar pa ne gledé intimnih srčnih odnosajev do ljubljene predmeta. Vsakemu, bodisi še tako osnovanemu svariču, postavi nasproti svoj: ne morem! Taki so vsi zaljubljeni, tak je bil tudi Milan. In vztrajnost njegova je zmagala. Zakotnica videča, da se sin nikakor ne ukloni in ne hoteča, da bi kedaj mogel jej česar očitati, kakor da je bila ona overa sreči njegovej, rekla mu je nekega dne:

„Milan, čuj me! Jedini moj otrok si, jedino bitje, do katerega me vežejo najnežnejša čutstva. Odveč bi bilo, ako bi ti zatrdila, da mi je najsrčnejša želja, videti tebe srečnega. Nikakor ne bi hotela, da bi mi mogel kedaj očitati — tako očitanje, ako bi bilo osnovano, bi me umorilo —

26.028 oseb, a 1885 leta 24.441 oseb. Tudi v Bosni in Hercegovini se je izdal enak zakon. Deželni zbori češki, moravski, sleški in koroški obrnili so se na vlado, da bi izdala zakon, da se omeji razširjanje škodonosnega alkoholizma.

S tim, da se vse dežele skrbno obračajo na vlado ali izdajajo posebne zakone v odstranjenje pijanstva, spoznava se čem dalje bolj njega nevarnost za človeško družbo.

Ni pa treba iskati teh indirektnih dokazov; zadosti nam je, ako pogledamo krog sebe in kmalu zazremo žalostne učinke žganje — in deloma vinopitja za telesni in duševni blagor človeške družbe.

Podoba, kojo smo začetkom naslikali, — ako pripomnimo, da grdo preklinja, óveka ostudne pesni in doprinaša druge nesramne čine, — dokaz nam je nprave popačenosti. Koliko pohujšanja napravi en sam pijanec s svojim grdim vzgledom, to ve vsakdo.

Nevarno je pijanstvo tudi v tem, da pijan bebec čestokrat v svojej divjosti in brezumnosti razsaja na domu in v družbi; pred njim trepeče uboga žena in strahu jočejo otročiči; pred njim neso varni niti potniki po cestah, kajti vino ali žganje ga čestokrat dovede v tako divjost, da maha brezumno, kamor prileti. Kdo ne ve koliko žalosti, dolžih bolezni in nesrečnih smrti so prouzročili že pijanci v pretepih in pobojih!

Od druge strani je pijanstvo nevarno človeškemu zdravju. „Pijanec se spreobrne, kadar se v jamo zvrne“ — trdi nek naroden pregovor; toda starček — pijanček se nikdar ne zvrne v jamo, in sicer zato ne, ker pijanec navadno ne učka visoke starosti. Kdo naj bi opisal vse žalostne bolezni, katerim so podvrženi zagrizeni pijanci. Zadosti je, da omenjamo one strašne bolezni — delirium tremens —, ki se tako strašno maščuje nad pijancem.

Najhujša posledica pijanstva je pa ona, da se njega učinki opazujejo tudi pri otrocih ter da so tudi zadnji po očetu čestokrat podedovali slabo lastnost pijančevanja; res je, da so tudi izjeme, a navadno je prvo istina.

Kaj je navadno iz pijanca? Potem, ko je vso svojo mladost prepil po krčmah in žganjarnicah, ko je v sebi zamoril vsako blago misel, pozabil na Boga in dušo, ko nema več pojma o kulturi in prosveti in sploh o lepoti, ko je uničil v sebi vsako fizično, še bodro moč ter ni več za nikako delo; ko mu život peša in se mu udje

bezni in po morečej skrbi za sinovo usodo, zadušili sta jej nadaljne besede.

Milan je bil do solz ganen, videč toliko pojavov neskončne ljubavi — njemu, le njemu, posvečene ljubavi.

„Dobra, nad vse ljubljena mati! Storili ste danes najplemenitejši čin življenja svojega — storili ste srečnega lastnega svojega sina. Ta zavest sladi naj vam vse vaše dni!“

Odšel je poslovivši se od nje. Ona pa je sklenila roki izreka besede: „O te slutnje; ne morem se jih nikakor iznebiti. Vroče prošnje pošiljati hočem vsaki dan nad oblake, da bi se ne vresničile. Ali se bodo, gotovo se bodo, srce mi to preglasno pravi. Strašna misel to: vzgojiti sem ga hotela — katera mati bi to ne hotela?! — za srečo, sedaj pa čutim, da nesem dosegla svojega namena. Ne, ne, ne bo srečen! O to moje srce, te slutnje!“

To so bile besede materine. Potem je obmolnila. Zamislila se je. Čudno jej je bilo pri srcu, tako čudno. Dozdevalo se jej je, da vidi, kako se zbirajo nad glavo njeno črni, pogubonosni oblaki, iz katerih mora priti huda ura, mora priti nesreča. O Bog, o Bog, čuvaj nas na naših potih — ta vzdih izvil se jej je iz prsi. V ta vzdih zlila je vsa prošinjajoča jo čutstva, vse moreče jo skrbi.

(Dalje prih.)

trešč — ko je vse lastno zapravlil in pogljal po grlu ter je že bolj podoben onemogli živini, nego človeku, vstvarjenemu po božji podobi: tedaj pripade v nadlego javnej dobrotelčnosti. Človeštvo, čigar je bil on mrtev član vse svoje življenje, za katero človeštvo pijanec nema srca ni pojma, isto človeštvo ga more slednjič vzdrževati in prehraniti do smrti. Lahko tedaj trdimo, da je alkoholizem dandenes največje socijalno zlo, katero treba gledati vsakakor, da se omeji in vsaj deloma odpravi.

Izračunili so n. pr., da na Angležkem je svota, ki se vsako leto izda za povzhitje opojne pijače in škoda, ki se s tem prouzroča, večja nego ves državni dolg mogočne Anglije. Smelo tudi trdimo, da škoda, ki jo napravi alkoholizem vsled vpljiva na človeška telesa in na potrošen denarju, gotovo presega vso škodo, katero so dosedaj prouzročile krvave vojke. Kajti alkoholizem tirja ogromnega denarja in nešteto človeških žrtev.

Koliko škode prouzroča pijanstvo državnim vojskam, vidimo iz vojaške statistike. Pokazuje se namreč, da leto za letom se krči število za vojake sposobnih.

Pijanstvo je tedaj največje sedanje socijalno zlo.

Politični pregled.

Notranje dežele.

Ogrski listi raznesli so bili vest, da se hoče nadvojvoda Karl Ludovik odpovedati pravu do prestolonasledstva na dobito nadvojvode Frančiška Ferdinanda ter da bodo potem tega poslednjega proglašili avstrijskim prestolonaslednikom. Dalje so širili nekateri listi absurdno vest, da se hoče naš, od vseh narodov iskreno ljubljene monarh kroni odpovedati ter da bode prestol zasel gori imenovani nadvojvoda Frančišek Ferdinand. Bilo bi menda odveč, ako bi zatrdili, da so te govorice gole in zlobne izmišljotine. Kdor ve, kako zvesto spolnjuje naš vladar svoje vladarske dolžnosti, kdor ve, kako trudoljubivo vrši naš cesar visoki svoj poklic, temu je gotovo jasno, da se uzorni ta vladar ne bode nikdar odtegnil skrbi za mnogoštevilne svoje narode, dokler mu bode božja previdnost v to podelila moč in zdravje.

Češki deželni zbor se bode vender sešel, vsaj za par dni. Čehi zahtevajo to, ker še neso dovolili kredita za deželno razstavo, katera bode l. 1891. Potrebna poslopja bodo namreč začeli zidati že to poletje.

Glede pogajanja mej Čehi in Nemci javljajo telegrami, da so završili dogovarjanja o deželnem kulturnem svetu. Pričelo je potem pogovarjanje o jezikovnem prašanju pri avtonomnih oblastih.

Ogrski listi izražajo se večinoma simpatično o teh pogajanjih ter menijo, da ne bodo ostala brezuspešna. Samo to zahtevajo, da se rezultat konference ne sme dotakniti duvalistiške oblike naše države. Organ zmerne opozicije trdi, da bi sprava mej Čehi in Nemci preprečila rovanja panslavistov, kakor tudi pangermanistov. Zagotavlja, da smejo Čehi in Nemci pričakovati jednake „dobrohotne nevtralnosti“ od strani Ogrov, ako ne bodo prestopili mej, katere so določile duvalistiške postave z leta 1867. Ta list želi namerovane sprave, ker upa, da bodo potem prenehali narodni spori.

Organ skrajne leve pa piše: Niti misliti ni, da bi dandanes mogli Čehi doseči kraljevo kronanje ali pa oživiti češko državno pravo. Ako pa sedanji prepri ne ponehajo, težko da bodo mogli Staročehi vzdržati konkurencijo proti Mladočehom. V narodu je vsikdar ona stranka najpopularnejša, katera obeča ugoditi narodnim aspiracijam. Vsakdo ve, da je kaj lahko, česa obečati, ako vemo,

da ne bomo prišli v položaj, da bi morali tudi spolniti, kar smo obečali.

Mi le toliko pripomnimo, da bi „Egypťet“ dosti bolje pogodil, ako bi te lepe nauke, katere z vso silo nam ponuja, adresiral na svoje lastne somišljenike.

Hrvatski „Obzor“ sodi pa jako pesimistično. Ta list meni, da bode vsakako slabo za Čehe — in posredno za nas vse, — ako se bode dognalo kakovo „sporazumljenje“; kajti to bode kazalo, da so Čehi prijenjali. „Obzor“ graja češke poverjenike, da so došli k konferencijam brez programa češke stranke. Pri pogajanjih niti ne govore o češkem državnem pravu, o avtonomiji Češke, o nje zjedinenju in o kronanju kralja. Teh predmetov se niti ne spominjajo. Pač pa obravnavajo o zahtevah Nemcev, katera zahtevanja merijo na to, da Češka ne bi bila Češka. Nemci v obče hočejo, da Avstrija bode nemška država, pripadek velike Bizmarkove domovine — nemškega cesarstva. Tega pa Slovani ne smejo dopustiti.

Nemci trde, da je to posebna koncesija nemškim narodom, ako se bodo izognili določitvi nemškega jezika kot državnega jezika. Na to odgovarja staročeško glasilo: Proti izrazu koncesije protestujemo, kajti nobena stranka ne sme prisvajati si pravice, da bi delila koncesije na stroške državnice. Ako pa že govorimo o koncesijah, izpovedati moramo, da je to koncesija od strani nenemških narodov, ako dopuste, da se v nekaterih slučajih rabi nemški jezik pot „posredovalno sredstvo“. To prašanje je važno in se bode dalo o njem pogajati, a le pod posebnimi pogoji. Najprvo bi pa morali priznavati, da je jednakopravnost jedino — prava podstava avstrijske državi. Kot posredovalno sredstvo rabiiti je nemški jezik le v res neobhodno potrebnih slučajih.

Ogrski državni zbor se je zopet sešel. Pričakovati je hudih viharjev, ker opozicija je bojaželjna, kakor je bila.

Vnanje dežele.

Z rusko notogledje bolgarskega posojila bavijo se še vedno vsi listi. Stvar je taka-le. 22. člen berlinske pogodbe je določil, da ima znašati število ruske okupacijske armade v Bolgarske in Vzhodne Rumeliji 50.000 mož, katere je vzdrževati na stroške zasedenih dežel. Pozneje sti se ruska in bolgarska vlada pogodili, da bode poslednja počasi in v obrokih poplačala stroške okupacije, kateri znašajo 10 milijonov rubljev. To istino povdarja posebno ruska nota. Rusija trdi, da Bolgarska nema pravice najemati posojil, ker je signatarne velesile še neso pripoznale. Dalje trdi Rusija, da je Bolgarska rušila 22. člen berlinske pogodbe, ker je zastavila železnici Belovar-Vakarel in Jamboli-Burgas, kajti ti železnici bili sti jedino poročstvo za dolžnih 10 milijonov. Ker je pa bodočnost Bolgarske nejasna, zgubila bi lahko Rusija vso svojo tirjatev, kajti nje zahtevne pravice vrste šele za tirjatvami drugih upnikov.

Pravijo, da ni res, da bi imel začasni guverner na Kreti, maršal Šakir Paša, zapustiti svojo mesto, kakor se je govorilo. Delovanje guvernerjevo da hvalijo vsestransko; celo Kretenci sami. Pokazal da se je humanega in premišljenega moža. Če je res tako?

Mej Anglijo in Portugalsko nastal je konflikt. Portugalska ima namreč v Afriki posestvi Augola in Mozambique. Ti posestvi nesti krajno združeni. Angleška vlada pregovorila je rod Makololos, da se je naselil uprav med rečenimi dvema pokrajinami. Portugalski major Serpa Pinto je pa odgovoril z orožjem v roci na izzivanje angleško: napal je imenovani rod in ga potolkel. Angleška vlada je strašno razjarjena. a mislijo vender-le, da se stvar poravnava mirnim putem.

Malemu španskemu kralju je odleglo, zdravniki upajo, da bode okreval. To je sreča za špansko dinastijo, kajti

nastale bi bile gotovo hude homatije, da je umrl kralj. Kraljica Kristina je pač doživela uže mnogo britkega.

Kakor poročajo iz Rio di Janeiro, je izdala braziljska vlada dekret, s katerim se določuje ločitev cerkve od države in kateri dekret zagotavlja enakost vseh veroizpovedanj.

DOPISI.

Iz Trsta 11. januarja 1890. (C. k. tržaška pošta in slovenski jezik). Spodaj podpisani, imajoč pred očmi odlok c. k. ministerstva notranjih zadev z dne 20. januarja 1889 št. 449., mislim sem si, da imam pravico in da spolnjujem svojo dolžnost, ako občujem z c. k. pošto v slovenskem jeziku. Ali, dospvši 10. januarja med 9. in 10. uro v c. k. poštni urad prepričal sem se, da gori omenjeni odlok ni za c. k. pošto veljaven! To sem pa, na kratko bodi povedano, tako-le zvedel. Gosp. uradnik, kateri sprejema novce na nakaznice, ni mi hotel sprejeti novcev, katere sem namenil v Bovec poslati. Vprašal me je, kaj je to Bovec? Odgovoril sem mu, da je že tam pisano in da on kot c. k. uradnik mora to vedeti. Ali on ni mislil tako, ampak vrnil mi je pošiljatev z opazko, da naj dodam Bovec še eno ime „d'ufficio“. Odgovoril sem mu, da to je grdo, da prezirajo slovenska imena in da jaz ne pripišem ničesar. Nato se je pa on kot c. k. uradnik tako daleč spozabil, da me je nazval „štupido“. Odvrnil sem mu, da ako sem ja š a on da je m o!

Kot priprostemu rokodelcu ni ostalo drugega, nego podati se po nasvet o nadalnjem postopanju do nekega gospoda, kateremu se tu očitno zahvaljujem. Šel sem potem zopet k omenjenemu uradniku in zahteval, ali naj sprejme ali pa podpiše, da noče sprejeti. A on ni hotel ni tega, ni onega!!! Prašam slavno ravnateljstvo: ali je tako postopanje c. k. uradnika postavno?? Dalje se podam do enega gospodov denarničarjev, kajti kontrolorjev ni bilo pri rokah. Ta mi stvar tako raztolmači, da moram prepisati na slovensko-nemško nakaznico in potem še le smem zahtevati, da mi jo vzprejmejo se slovenskim naslovom? Zatrdil mi je, da slovensko-nemške nakaznice prodajajo po tabakarnah. Zapisal je on zraven Bovec še nemški „Flitsch“ z opazko: per questa volta. A zdaj se je začela prava obravnava, kajti gori omenjeni uradnik čutil se je žaljenega in se pritožil pri omenjenemu denarničarju zahtevajoč, da naredi en raport na policijo! To pa zato, ker sta mislila gospoda, da imata pre sabo kakega strahopetneža. Toda motila sta se. Povedal sem jima, da slovenski jezik je deželni jezik in kot tak moral bi biti spoštovan pri c. k. uradu. Ali oni so se izrazili (to je: kasir, kontrolor in že večkrat imenovani uradnik), da oni ne poznajo drugega jezika, nego nemški in laški; in da jih nikdo ne more siliti, da bi pripoznavali še druge jezike.

Povedal sem jim nadalje, da za pravico se ne bojim ne njih, ne policije in tudi tribunala ne; da nesem prišel prosit miloščine, ampak v zavesti, da morajo uradniki za vse jednako vršiti svojo službo. Predaleč bi prišel, ako bi Vam hotel, guverner, vse opisati.

Za sedaj samo opozarjam slovensko ljudstvo, da se poslužuje svojih, v postavah zagotovljenih mu pravic in naj se ne da plašiti od nikogar, ako treba tirjati narodne pravice. Prosim pa tudi slavno ravnateljstvo, da poskrbi, da se kaj takega več ne pripeti. Menim, da je to grdo in sramotno!

F. K.

Iz spodnje okolice, dne 10. januarja. (Narodni denarni zavod v Trstu). Pisec teh vrstic je že pred leti v „Edi-

nosti* povdarjal potrebo enacega zavoda za tržaške okoličanske Slovence, kateri bi deloval v prvej vrsti tudi za naše istrske brate. Te ideje se je prijelo potem nekaj mestnih gospodov — sklical se je menda tudi neki shod v ta namen — a ostalo je pri starem! Nekateri so bili menjenja, da se napravi domača hranilnica; — drugi so pa bili za banko, katera bi poslovala z vsemi avstrijskimi Jugoslovani. Nam se zdi prva stvar, da se le ustanovi denarni zavod, — bodi-si hranilnica, ali pa banka; da je le zavod, — naroden zavod, v domačih, poštenih rokah! Če slišimo o vrljem napredovanju narodnih hranilnic po skupnej naši domovini se moramo pač čudom čuditi, da se neso Slovenci, stanujoči v prvem trgovskem mestu države, še tako daleč prikopali. Niti misliti ni, da ne bi deloval sličen zavod tudi pri nas. Naše ljudstvo je, žal, v rokah ptujcev. — Temu ni ljudstvo krivo, ampak mi, ker nismo skrbeli za domač zavod. Vprašamo pa sedaj: smatrajo — li tržaški veljaki to idejo za neizvršljivo? — Mi bi mislili, da je izvršljiva, ako vidimo, da posojilnice vrlo dobro vspevajo celo po malih koroških vaseh. Tem vspešneje bi deloval tak zavod v Trstu, kjer nas živi 40.000 Slovencev in kjer je sedež razvitej trgovini.

Tem načinom bi mogli obilo koristiti narodnej stvari! — Sklicati bi se moralo vse mestne in okoličanske rodoljube in veljake — dobro bi bilo, da tudi rodoljube iz drugih južnih pokrajin — k posvetovanju v zato primeren kraj. Po vsestranskem motrenju izvolili naj bi si poseben izvršilen odbor, kateremu bi morali biti člani sami vztrajni in trudoljubivi možje. Pravemu možu naj ne bode tudi najtežavnejša stvar neizvršljiva. Z resno, jekleno voljo, in s krepkim delovanjem se da vender še mnogo na svetu doseči! — Naroden denarni zavod v Trstu ni nova ideja, — tudi ne nedosežen cilj, — ampak potreba, katero čuti vsak razumnik. Ako bi bil zavod v domačih, poznanih, poštenih narodnih rokah, — ni dvojbe, da se ga ne oklenejo vsi naši mestni in okoličanski veljaki in možaki. Delajmo, če že vidimo in spoznavamo, da je delo izvršljivo; ustanovimo si s koristnim narodnim zavodom tudi važno narodno trdnjavo.

Naj bi ne ostalo to le „ideja“, o kakoršnih čitamo navadno več, ter jih ustvarjamo na belem papirju. Če je ideja plemenita, koristna — in kar je še največ — tudi izvršljiva — preustvoriti se mora odmah v živo istinitost. — Pred leti se je mnogo govorilo o enakem narodnem zavodu — a potem mnogo let skoraj popolnoma molčalo! Da bi ne bilo to podobno iskri, katera tu pa tam pod kupom pepela vzplamtuje — ter nazadnje ugasne — na veke! Ne, kaj tacega si ne smemo nikakor misliti. Res je, da so tržaški rodoljubi preobloženi z narodnim delom, res, je da tu pa tam katerega žuli jarem domovinski, a pri vsem tem se ne smemo utruditi, ampak še vspesnejše delovati! — Počivali bodo lahko pravniki, če jim bodo morda po sedanjem našemu prizadevanju in našem trudu „milejše zvezde kot zdaj nam sijale!“

(Konec prih.)

Iz Škrbine, dne 13. januarja t. l. [Izv. dop.] Globoka žalost pretresa človeku srce, ko premišljuje nezvest kraškega kmeta. Ni dovolj, da je Krašovec že zaradi slabega polja, kojega v potu trde varčnosti obdeluje, v slabem stanju, kajti mnogokrat ne pridela niti semena; ampak poleg tega tava naš trpin še vedno znano pot — v nezvestjii.

Da ni on svoje nezvesti povsem kriv, je znano; dasi imamo z malo izjemo po vseh občinah sivoga Krasa šole in učitelje, oziroma učitelje-duhovnike, kjer si pridobiva naša mladina potrebnih naukov. A napredek v kmetijstvu in zavest narodnosti ne obstoji le v pisanju in čitanju v

nežnej mladosti. Ko naša mladina v 14. letu svoje starosti preneha pobajati šole, dana je nje vzgoja večinoma v roke starišev; a oni neso nikakor kos, kazati pravo pot že odrasle mladini, kajti stariši nemajo za to potrebne odločnosti; torej mladina raste in doraste v papačenej vzgoji in zna le pohajkati, potratno živeti in se oblačiti. To je našemu kmetu velika nadloga.

Naša možka mladina je tudi na nepravem potu, kajti cele praznike in nedelje nahaja se v gostilnah.

Da bi se dalo to na pravo pot obrniti, odvisno je le od vzgoje mladine.

Dober pripomoček do prave vzgoje je cerkveno in narodno petje, v kojem bi se morala naša mladina po dokončanej ljudskejši šoli izvežbati.

Se godi to pri nas? Nikakor! saj smo imeli na sveti večer o polnoči „tiho mašo“, kar ni niti 80 letni sivi starček še v svojem življenji doživel! Res čudno, a moralo je biti, ker gospod organist se je umestno za ta dan opravičil! A zdaj se je, kakor slišimo, celo odpovedal, dasi mu daja občina stotak in mu je napravila nove orglje, ker starih ni mogel več rabiti.

Da se je dotičnik orgljanju odpovedal, temu je najbrže uzrok gosp. Jazbec, ker mu je svoj odlični „bas“ na dan Sv. Treh Kraljev odpovedal.

Odvisni smo torej od jedne same osebe.

Svetu moramo tudi povedati, da ni našemu slavnemu občinstvu nikakor vgajalo, ako se je prigodila kaka neprijetnost pri orgljanju pred leti, ko je še stari organist Finko drsal pa starem godalu, a sedaj je vse prav in dobro, ako-tudi organist še le v sredi sv. maše začne orgljati; včasih pa dični gospod niti ne pride! To je doslednost!!

Slavno županstvo, cenjeno občinsko starešinstvo! ali Vam je vse po godu, ste voljani, da Vi dvanaajsteri plešete, kakor jeden gode! Zdi se nam, da nekateri izmed Vas spadajo v družbo „kimovcev“, nekoji pa k takim, ki v važnih slučajih radi pete odnesó, češ, da jih nikdo ne more obdolžiti zakrivljenih nerednosti!

Gospoda! Neamo Vas volili, da se osebam uklanjate, ampak, da imate korist občine pred očmi in ne osebje! Torej za danas dosti!

Drugi pripomoček pa za prebuditev narodnosti in vzornega kmetijstva je čitanje kmetijskih knjig, oziroma časopisov; čitanje bi doneslo našemu kmetu poleg truda in dela največ vapeha!

Vemo, da knjige in časopisi stanejo denar, ali iste krajce, ki jih mladenič preveč zapije, naj bi daroval v nakup knjig.

Tedaj vprašajmo se, nepredujemo-li ali spimo trdo spanje?

Zbudili se bomo; toda glejte, da ne bode prepozno! Škrbinčan.

Domače vesti.

Shod slovenskih poslancev. Ker se je od nekaterih gg. poslancev izrekla želja, da bi se sklical shod slovenskih poslancev že tekom tega meseca, razgovarjali so se pred par dnevi o tem vprašanju vsled vabila klubovega predsednika g. cesarskega svetovalca Ivana Murnika v Ljubljani bivaajoči deželni poslanci in so z ozirom na sedanji politični položaj in na kratki čas do otvorjenja državnega zbora sklenili, da se shod skliče o Velikej noči. — Temu poročilu dostavimo, da so vsi poslanci poudarjali potrebo takega shoda, na katerem naj bi se sestavil skupen program v prvi vrsti v ravnilo gg. državnim poslancem iz vseh slovenskih pokrajin. Ti sicer vestno izvršujejo izročeno jim častno nalogo, vendar jim posameznosti iz vseh pokrajin neso vedno popolnoma znane, ker časniki ne smejo in ne morejo vsega objaviti. Na shodu pa bi mogli narodni zastopniki iz Istre, Koroške, Goriške in Štajarske podati pristne po-

dobe razmer v dotičnih deželah. V tem pogledu bi bil shod slovenskih poslancev velike informativne važnosti in tudi izdatnejšo moralno zaslombo bi imeli gg. državni poslanci v svojem delovanju.

Družbe sv. Cirila in Metoda „otroškemu zabavišču“ pri sv. Jakobu v Trstu je imenoval tržaško-koparski ordinarijat svojim nadzornikom č. g. B. Severja; onemu v Rojanu pa č. g. Toma Thalerja.

Iz tržaške škofije. Čast. gosp. Josip Grašič, duhovni pomočnik v Pičnu, je imenovan župnikom v Bermu; čast. gosp. Josip Kompare, župnijski upravitelj v Ospi, župnikom na istem mestu. — Dne 22. decembra je mil. gosp. biskup. dr. J. Glavina podelil nižje redove gospodom bogoslovcem tržaško-koparske biskupije, ki so: A. Budin, J. Butignani, S. Frulič, A. Furlan, J. Košir, A. Luksič, J. Marchio, V. Masten, O. Preiner, A. pl. Reya in R. Valenčič. — Čast. gosp. Ivan Kociper, duh. pomočnik v Mošenicah, je imenovan župnije upraviteljem v Munah. — Umrli so č. gg.: Marko Andolšek, župnik v Munah, dne 18. decembra; Aleks. Mrak, župnik v Završju, dne 30. decembra; Dinko Čavlovič, umirovljeni župnik v Šumbregu, dne 30. decembra. Naj v miru počivajo!

Za podružnico sv. Cirila in Metoda na Greti, oziroma za otroški vrt v Rojanu, se je nabralo dne 12. t. m. pri veselici pevskega društva „Zarja“ v Rojanu 10 gl. 67 kr. — En trgovski pomočnik je daroval v isti namen pri veselici 1 gl. — V pušici v krčmi pri Josipu Pertotu v Rojanu se je nabralo do dne 13. t. m. 4 gl. 70 kr.

Čujte! čujte! Neki Bidischini podaril je tukajšnemu magistratu nekaj stvari iz ostaline Garibaldi-jeve. Neki v Rimu obstoječi odsek, katerega člani so trije znani revolucionarji in katerim se je pridružil še poslanec-irredentovec Imbriani je pa sklenil, da se te stvari iz Garibaldi-jeve ostaline toliko časa ne oddajo mestu tržaškemu, dokler ne bo to mesto odtrgano od Avstrije in združeno se slavno in junaško Italijo.

Zvestemu Avstrijcu mora kri zavreti, ako čita take nesramnosti, vršeče se na sramoto mogočne naše države. Zgodilo se je pa še nekaj, kar še bolj peče lojalnega državljana, ako se domislamo kompromisov najnovejšega datuma.

Vlada tržaška je namreč prepovedala — pristrčna hvala jej na tem! — namerovano prepeljanje ostankov znanega umrlega ultraitalijanskega pesnika Revere v Trst. Bržkone bala se je demonstracij. In kaj stori naša mestna delegacija? Sklene sicer, da se smrtni ostanki slavnega Revere ne prepeljejo v Trst, pač pa, da se temu irredentistu postavi monument na javnem trgu našega mesta.

Manjšina je odločno oporekala temu sklepu in se je protest moral zabeležiti v zapisniku.

O tej zadevi se bode obravnavalo v prihodnej javnej seji mestnega zastopa. Vse lojalno občinstvo je vzburjeno in zahteva zadoščenja radi nezasišane žaljenja avstrijskega čutstva po mestnej delegaciji.

Znano je, da tiče štirje ptički že štiri mesece v sodnej preiskavi radi metanja petard.

Proti tem tičkom je kompetentna oblast sestavila novo zatožbo radi javnega nasilstva.

Menda ni treba, da bi bližje osvetljevali te dogodke. Da bi ne bila stvar tako grozno resna, javili bi jih s samozadovoljstvom, kajti dajejo nam nedvomno zadostilo glede naše pisave in našega stopanja z ozirom na tržaške najnovejše dogodke. — Ti dogodki so vidno kazalo na ono cesto, kjer se sprehajajo pravi, renični in nevarni agitatorji. Po tej cesti pa sigurno ne hodijo naši okoličani. Kaj mislite, gospod župan?!

Slavjanska čitalnica v Trstu. Predsedništvo nam javlja, da zaradi velike veselice okoličanskih društev v gledališču „Fenice“, za soboto napovedani „jour fix“ ne bode.

Pevskemu društvu „Zarja“ v Rojanu so darovali o priliki veselice dne 12. t. m. g.: Ivan Nabergoi 1 gl.; č. g. Tomaž Thaler 70 kr.; g. Fr. Dolenc 1 gl.; g. Ivan Gerdol 70 kr.; g. A. Škabar 70 kr. gospica Tončka Ferluga 1 gl. Srčna hvala!

Velika veselica okoličanskih pevskih društev „Adrija“, „Velesila“ in „Zarja“ vršila se bode prihodnjo soboto v gledališču „Fenice“ po sledečem vsporodu: 1. Jenko: „Naprej“, godba. 2. Godba. 3. Hajdrih: „Na boj!“, (zbor) „Adrija“. 4. Godba. 5. I. pl. Zajc: „Kolo“, (zbor) „Velesila“. 6. I. pl. Zajc: „Hrvaticam“, zbor z bariton-samopevom, „Zarja“. 7. Godba. 8. „Berite Edinost“ igra v ednem dejanju, izvršuje dramatičen odsek tržaškega „Sokola“. 9. A. Bendl: „Svoji k svojim“, (zbor z četverospelom), „Adrija“. 10. Fr. Grbič: „Slovanski brod“, (zbor), „Velesila“. 11. Godba. 12. Milaković: „Bojna pjesma“, (zbor), „Zarja“. 13. Ples. — Ustopnina k veselici in plesu 60 kr., samo k veselici na galerijo 30 kr., sedeži v partere 20 kr. Začetek ob 8. uri zvečer. — Radodarnosti se ne stavijo meje. — Za to veselico delajo se velike priprave. Prvič nastopijo pri tej veselici v bratskej vzajemnosti tri okoličanska močna pevska društva. Želeti bi bilo, da pridejo k tej veselici vsi domačini ter svojo navzočnostjo in radodarnostjo podkrepijo ta mlada narodna društva, čijih naloga je gojiti lepo slovansko petje in vzbujati narodno zavest v tržaške okolici. Mi priporočamo vsem našim mestnim in okoličanskim rodoljubom najgorkeje, da pridejo k tej splošnej veselici ter s tem koristijo vrlo narodnim podjetjem. Program veselice je jako zanimljiv, tako, da mora vsacega vabiti, da se je vdeleži. Pokažimo, da živimo tu na domačih tleh, ter da v naših srcih slovenstvo živo klije!

Pevsko društvo „Hajdrih“ na Proseku priredi nedeljo 19. t. m. ob 6. uri zvečer svoj prvi plesni venček. Uhod je dovoljen le udom in po udih upeljanim gostom.

Domača veselica pevskega društva „Zarja“ v Rojanu, minolo nedeljo se je prav dobro obnesla. Občinstvo je prvo veselico mladega društva počasilo jako mnogoštevilno. Obširna dvorana je bila natlačena polna odličnih rodoljubov iz okolice in mesta. Izborno odbrani program je ugajal splošno in vsakdo se je veselil lepega napredka tega mladega društva. Zbora: Volaričev: „Za dom“ in Koejančičev: „Vse to“ sta bila burno odobrovana in morala sta se ponavljati na občno zahtevanje. Burno odobrovani so bili tudi četverospeli „Moja ročica“, „Pri zibelci“ in osmerospel „Plovi, plovi“. Občno zanimanje in veselje vzbudil je pa presrčen prizor Prešernov: „Nuna in Kanarček“, katerega sti izvrševali dve nežni deklici. Natančnost izvrševanja in presrčno izrekanje posameznih besed, kakor tudi obéudevalna nevstrašljivost dveh tako nežnih deklic, oblečenih jedna v nunino obleko, druga pa v rumenem odelu, so vsakemu segali globoko v srce. Starišem moramo častiti, da so si vzgojili taka otročiča, sebi v čast in narodu v korist. Kaj lepo, naravno in sočutno je deklamovala gospica Irma Fabjani krasno Gregorčičevo „V pepelnici noči“. Takih v srce segajočih, tako izrazito izgovorjenih deklamacij si večkrat želimo, ter upamo, da gospica večkrat nastopi na odru, ter skaže svojo izredno vrlino. Po deklamaciji izročil jej je predsednik g. Piščanec lep šopek cvetic. Slednjič je bila igra „Domači prepri“, preprosta a podučljiva in zabavna. Izvrševali so jo samo domači diletantje. Uloge so bile istinito v dobrih rokah. Gospica Irma Fabjani se je tudi tu posebno izkazala; priznavati moramo, da je najboljša igrala. V prav dobrih rokah sti bili tudi ulogi moža in soseda, katera sta dobro predstavljala gg. Bremic in Piščanec. Domačim diletantom

